

از سیروس‌یاحت تا گردشگری در ایران زمین

رضا خدري

پژوهشگر، استاد دانشگاه

دکترای جغرافیا و برنامه ریزی شهری

سرشناسه	: خدري، رضا، ۱۳۲۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: از سير و سياحت تا گردشگري در ايران زمين ارضا خدري.
مشخصات نشر	: گرگان: انتشارات نوروزي، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهري	: ۲۲۲ ص.
شابک	: 978-622-021042-9
وضعيت فهرست نويسي	: فيبا
موضوع	: گردشگري -- ايران
موضوع	: Tourism -- Iran
موضوع	: گردشگري پايدار -- ايران
موضوع	: Sustainable tourism -- Iran
موضوع	: ايران -- آثار تاريخي
موضوع	: Iran -- Antiquities
رده بندي كنگره	: ۳۱۳۴DSR
رده بندي ديويي	: ۷۳۵/۹۵۵
شماره كتابشناسي ملي	: ۶۱۸۶۹۷

از سير و سياحت ا گردشگري در ايران زمين

تأليف: رضا خدري

صفحه آرا و طراح جلد: بهاره عزت بار

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۹

مشخصات ظاهري: ۲۳۰ ص

قطع: وزيري

شمارگان: ۱۰۰۰

شماره شابک: ۹-۱۰۴۲-۰۲-۶۲۲-۹۷۸

چاپ و نشر: نوروزي-۰۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

قيمت: ۵۵۰۰۰ تومان

حق چاپ براي نويسنده محفوظ مي باشد.

نشانی: گلستان، گرگان، خیابان شهید بهشتی، بازار رضا(ع). ۰۱۷-۳۲۲۴۲۲۵۸

دورنگار: ۰۱۷-۳۲۲۲۰۰۴۷ آدرس الکترونیکی: Entesharate.noruzi@gmail

سایت انتشارات: www.Entesharate-noruzi.com

فهرست مطالب

۲۱	مقدمه
۳۹	فصل اول: سابقه برنامه ریزی
۳۹	توسعه ی گردشگری در ایران
۴۰	سابقه برنامه ریزی در ایران
۴۵	طرح مدیریتی استان تورسم
۴۷	نقش میلمان شهر در توسعه گردشگری
۴۹	فصل دوم: معرفی استان ها و شهرهای ایران
۴۹	الزامات و شاخص های توسعه پایدار شهری
۴۹	و فرهنگ شهروندی
۵۴	مفهوم شهر و شهرنشینی در دوره های گذشته و اخیر در ایران
۵۷	الزامات و شاخص های توسعه پایدار شهری
۵۸	فرهنگ شهروندی
۵۹	اسامی استان های ایران به صورت الفبا
۶۰	اسامی شهرهای ایران به ترتیب الفبا
	فصل سوم: مناطق مذهبی و زیارتی و دیدنی و گردشگری ایران در یخت و سی و یک
۶۳	استان
۶۴	طرح های نو در ارتقای فرهنگ بوم گردی کشور
۶۷	موزه ها
۶۷	کاخ موزه گلستان (پائین تر از میدان امام خمینی):
۶۷	کاخ موزه سعدآباد (میدان تجریش، خیابان سعدآباد):
۶۷	کاخ نیاوران (خیابان شهید باهنر، خیابان سعدآباد):
۶۸	آبشارها
۶۹	چشمه ها

۶۹	دره های تفریحی
۷۰	دریاچه ها
۷۰	غارها
۷۰	دشت ها
۷۱	پارک ها
۷۱	شمیران تهران
۷۲	حرم امامزاده صالح نیز در شمیران قرار دارد
۷۳	تاریخچه بقعه
۷۳	دربند تهران
۷۴	شاه عبدالعظیم
۷۵	جاذبه های دیدنی اطراف تهران در تابستان
۷۵	کوه کلک چال، یخچال پربرف تهران
۷۵	تنگه واشی
۷۵	آبشار سنگان
۷۶	آبشار چال مگس
۷۶	روستای وردیج
۷۶	روستای کن
۷۷	دره اوین در که
۷۷	ورامین دروازه کویر با ده ها جاذبه های گردشگری
۷۸	وجه تسمیه قلعه
۷۸	استان ها و مناطق دیدنی و گردشگری ایران
۷۸	استان خراسان رضوی به مرکزیت مشهد مقدس زیارتگاه حضرت امام (ع) در مسیر بهشت
۸۰	تاریخچه مشهد مقدس (بایتخت معنوی ایران)
۸۱	حرم مطهر حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام

۸۲	آشنایی با حرم مطهر رضوی
۸۲	گنبد طلا
۸۳	صحن های حرم مطهر
۸۳	رواق های حرم مطهر
۸۴	مراکز زیارتی مشهد مقدس:
۸۴	ابنیه تاریخی
۸۴	آرامگاه فردوسی
۸۴	بنای هارونیه
۸۵	خانه ملک
۸۵	گنبد سبز
۸۵	مدرسه عباسقلی خان
۸۵	مقبره شیخ محمد عارف (پیری یالاندوز)
۸۶	مقبره شیخ بهایی
۸۶	بوستان ها و تفرجگاه ها
۸۶	جاذبه های طبیعی و ییلاقات
۸۶	محور گردشگری طبیعی طرّقه
۸۶	سایر محورها
۸۷	سواحل مکران ایران میزبان نادرترین پدیده های توریستی جهان
۸۷	پیشینه تاریخی
۸۸	جاذبه های گردشگری
۸۸	گل افشان جابه‌ار پدیده ای ژئوتوریستی در جهان
۸۸	استان کرمان با قدمت تاریخی و گردشگری و خانه خشتی
۸۸	بزرگ ترین و زیباترین خانه خشتی جهان در ایران (شهر رفسنجان، استان کرمان)
۹۰	طولانی ترین غار جنوب ایران در استان کرمان

۹۰	تمدن ۹ هزار ساله در قلب ایران، استان چهارمحال و بختیاری
۹۱	مناطق دیدنی و گردشگری استان چهارمحال و بختیاری عبارتند از:
۹۱	۱ - تالاب جفاخور
۹۲	۲ - آبشار آتشگاه
۹۲	۳ - قلعه چالشر
۹۳	۴ - قلعه درک
۹۳	۵ - پل زر
۹۴	۶ - غار یخی
۹۴	۷ - تالاب گندمان
۹۴	۸ - سنگ نوشته مشروطیت
۹۵	۹ - دشت لاله های واژگون
۹۵	۱۰ - منطقه حفاظت شده تنگ صیاد
۹۶	۱۱ - تونل کوه رنگ
۹۶	استان فارس با فرهنگ و تمدن غنی و آثار باستانی و مناطق گردشگری
۹۶	دیدنی های شیراز، شهر گل و بلبل و شاهچراغ و حافظ و سعدی و آثار باستانی
۹۷	دیوان خانه وکیل
۹۷	باغ نظر
۹۸	حمام وکیل
۹۹	مسجد وکیل
۹۹	بازارهای قدیمی شیراز
۱۰۰	مدرسه خان
۱۰۱	آرامگاه شاه چراغ
۱۰۳	موزه تاریخ طبیعی و تکنولوژی
۱۰۳	آرامگاه حافظ

۱۰۶	آرامگاه سعدی
۱۰۸	باغ ارم
۱۰۹	باغ عفیف آباد
۱۱۰	تخت جمشید شیراز پایتخت هخامنشیان
۱۱۱	پاسارگاد شیراز
۱۱۳	بیشاپور کازرون نام زدن در کوچه پس کوچه های تاریخ
۱۱۴	تاریخچه خنری در شهر بیشاپور
۱۱۴	روستای باستانی دران در شهرستان کازرون در دامنه کوه های زاگرس
۱۱۵	شهر ایزدخواست دروازه تن فارس
۱۱۶	سوابق و آثار تاریخی و باستانی ایزدخواست
۱۱۸	استان خوزستان با جذابیت های گردشگری و میراث فرهنگی باستانی و غنی
۱۱۸	کشاورزی و دامداری خوزستان
۱۱۸	کشاورزی
۱۱۹	دامداری
۱۲۰	جاذبه های طبیعی خوزستان
۱۲۱	کوه ها
۱۲۲	دره ها
۱۲۲	دشت ها
۱۲۲	رودها
۱۲۳	دریاچه ها و تالاب ها و چشمه ها
۱۲۳	اسامی چشمه ها
۱۲۴	جاذبه های تاریخی
۱۲۴	شهر باستانی شوش
۱۲۵	تاریخ دو هزار ساله شهر آبادان

- ۱۲۶ موزه کارآموزان صنعت نفت آبادان
- ۱۲۷ موزه بنزین خانه آبادان
- ۱۲۸ موزه آثار باستانی و قدیمی
- ۱۲۸ دزفول با زیباترین آبشار ایران
- ۱۲۹ استان سرسبز گیلان در سواحل دریای خزر با طبیعت زیبا و مناطق گردشگری دیدنی
- ۱۲۹ ماسال نگین سر گیلان با جاذبه های بی نظیر گردشگری
- ۱۲۹ ماسال نگین سر گیلان با هوایی خنک
- ۱۳۰ شیطان کوه لاهیجان، جایی در شمال ایران
- ۱۳۱ سیاهکل زیبا و دیدنی
- ۱۳۱ خانه سرهنگ عضدی، یادگار دوران قاجار
- ۱۳۲ استان مرکزی با دهها جاذبه گردشگری
- ۱۳۳ استان گلستان دارای آثار باستانی و جذایب های گردشگری
- ۱۳۴ پارک طبیعی ناهار خوران زیباترین منطقه گردشگری استان گلستان
- ۱۳۵ گرگان رود
- ۱۳۵ گنبد کاووس و برج تاریخی و معروفش
- ۱۳۷ ثبت جهانی
- ۱۳۷ استان همدان، پایتخت تاریخ و تمدن ایران
- ۱۳۷ غار علیصدر
- ۱۳۸ دهکده تاریخی گردشگری گنج نامه
- ۱۳۹ آرامگاه باباطاهر عریان
- ۱۳۹ آرامگاه بوعلی سینا
- ۱۴۰ تپه هگمتانه
- ۱۴۰ دشت میشان
- ۱۴۰ گنبد علویان

۱۴۱	بازار همدان
۱۴۱	شهرستان نهاوند در استان همدان، با قدمت تاریخی و گردشگری
۱۴۱	ویژگی های طبیعی
۱۴۳	پیشینه تاریخی نهاوند
۱۴۴	دیدنی های نهاوند
۱۴۴	استان خراسانی جنوبی (قهبستان از دوره نوسنگی تا معاصر)
۱۴۵	ارگ کلاه رنگ
۱۴۵	باغ گلشن طبس
۱۴۶	روستای پلکانی نایبند
۱۴۶	باغ اکبریه
۱۴۷	قلعه بیرجند
۱۴۷	تنگ مرتضی علی
۱۴۷	قلعه شاه دژ نهبندان
۱۴۸	باغ رحیم آباد
۱۴۸	مدرسه شوکنه
۱۴۹	شهرخوسف
۱۴۹	مسجد جامع قائن
۱۴۹	مقبره بوذرجمهر قائن
۱۵۰	استان آذربایجان شرقی
۱۵۰	تبریز، با جاهای دیدنی جذاب و مکان های تفریحی
۱۵۰	محله مارالان تبریز
۱۵۱	جنگل ارسباران تبریز
۱۵۱	ورزقان در آذربایجان شرقی روی کمر بند آلپ - هیمالیا مستعد گردشگری
۱۵۲	آثار تاریخی و دیدنی شهرستان ورزقان

- ۱۵۲ راه هایی برای ارتقای گردشگری ورزقان
- ۱۵۳ کندوان، روستای شگفت انگیز با شهرت جهانی
- ۱۵۴ استان بوشهر در ساحل خلیج فارس با قدمت تاریخی و چشم اندازها و جزایر و بنادر زیبا و دینی
- ۱۵۴ تاریخچه استان بوشهر
- ۱۵۶ شهرستان بوشهر
- ۱۵۶ جاذبه های سیاحتی و زیارتی شهرستان بوشهر
- ۱۵۶ شهرستان دشتستان
- ۱۵۷ جاذبه های سیاحتی و زیارتی شهرستان دشتستان
- ۱۵۷ شهرستان بندر گناوه
- ۱۵۷ جاذبه های سیاحتی و زیارتی شهرستان گوه
- ۱۵۷ شهرستان دشتی
- ۱۵۸ جاذبه های سیاحتی و زیارتی شهرستان دشتی
- ۱۵۸ شهرستان عسلویه
- ۱۵۸ جاذبه های گردشگری شهرستان عسلویه
- ۱۵۸ شهرستان کنگان
- ۱۵۹ جاذبه های سیاحتی و زیارتی شهرستان کنگان
- ۱۵۹ شهرستان دیر
- ۱۵۹ جاذبه های سیاحتی و زیارتی شهرستان دیر
- ۱۵۹ شهرستان تنگستان
- ۱۵۹ جاذبه های سیاحتی و زیارتی شهرستان تنگستان
- ۱۶۰ شهرستان جم
- ۱۶۰ جاذبه های سیاحتی و زیارتی شهرستان جم
- ۱۶۰ شهرستان دیلم
- ۱۶۰ بندر سیراف، مرکز تجاری و بازرگانی بین المللی ایران قدیم

۱۶۲		موزه های استان بوشهر
۱۶۳		ادبیات و فرهنگ و نویسندگان و شاعران مشهور استان بوشهر
۱۶۴		استان یزد عروس کویر ایران
۱۶۵		آتشکده وهرام یزد
۱۶۵		باغ دولت آباد
۱۶۵		زندان اسکندر
۱۶۵		میدان مار کر
۱۶۵		میدان امیر چغماق
۱۶۶		خانه ملک التجار
۱۶۶		بازار و حمام خان
۱۶۶		مسجد جامع کبیر
۱۶۶		نارین قلعه
۱۶۷		برج خاموشان
۱۶۷		عمارت قصر آینه
۱۶۷		گنبد عالی ابر کوه
۱۶۷		منارجنبان خرائق
۱۶۷		آسیاب آبی اشکدز
۱۶۸		استان هرمزگان پایتخت گردشگری دریایی در کشور
۱۶۸		بندرعباس بزرگ ترین بندر ایران
۱۶۹		جاذبه های بی نظیر گردشگری هرمزگان
۱۶۹		آبشار تزرج، نقاشی منحصر به فرد طبیعت
۱۶۹		عمارت فکری یادگار عروس بنادر ایرانی
۱۶۹		بندر کنگک نماد حفظ سنت های کهن
۱۷۰		موزه مردم شناسی بندر کنگک سمبل قدمت

۱۷۰	"قلعه لشتان" میراثی کهن با قدمتی دوهزار ساله در بندرلنگه
۱۷۱	چالوس با جاذبه های گردشگری و با پیشینه پر فراز و نشیب
۱۷۱	تاریخچه و قدمت چالوس
۱۷۲	کاخ جابخوران
۱۷۲	کاخ ملکه مادر (کاخ مادر شاه)
۱۷۲	هتل بنیاد پهلوی
۱۷۲	پل فلزی چالوس
۱۷۲	پارک جنگلی فیروز
۱۷۲	تله کابین نمک آبرود
۱۷۳	شهر توریستی عباس آباد
۱۷۴	اماکن سیاحتی:
۱۷۴	رامسر عروس شهرهای ایران
۱۷۴	از سخت سر تا رامسر
۱۷۵	جاذبه های توریستی و گردشگری رامسر
۱۷۵	بیلاق جوانرود:
۱۷۵	پارک جنگلی صفارودک
۱۷۵	تله کابین رامسر:
۱۷۵	پارک آبی رامسر:
۱۷۶	آثار تاریخی و دیدنی
۱۷۶	هتل قدیم و بلوار مقابل آن:
۱۷۶	هتل جدید:
۱۷۶	قلعه مارکو:
۱۷۶	کاخ موزه (کاخ مرمر):
۱۷۶	آب های معدنی:

۱۷۷	پلاژها:
۱۷۸	آثار باستانی و مکان های دیدنی کجور
۱۸۰	بندر نوشهر
۱۸۰	بهشهر مازندران بهشت اقلیم عشق
۱۸۱	عمارت چهل ستون و باغ شاه عباس
۱۸۱	حیات وحش میا کاله
۱۸۱	کاخ استخر ربر - وقل عباس آباد
۱۸۲	گورستان تاریخی سفید به
۱۸۲	باغ همایون تپه (از باغ های مفتکله ایرانی)
۱۸۲	گونه های گیاهی و جانوری تالاب و شبه جزیره
۱۸۲	تپه ها، اکوسیستم و تالاب بهشهر اب انبار
۱۸۳	استان کردستان، میزبان عاشقان طبیعت
۱۸۳	سنندج
۱۸۴	مسجد جامع سنندج
۱۸۴	مجموعه پارک تفریحی آبدر سنندج
۱۸۴	از مناطق دیدنی دیگر سنندج
۱۸۴	مریوان
۱۸۵	دریاچه زریوار - مریوان
۱۸۶	استان سمنان، شب های کویر، آسمان غرق در ستاره
۱۸۷	دروازه ارگ
۱۸۷	مسجد جامع سمنان
۱۸۷	مناره سلجوقی
۱۸۷	بازار سمنان
۱۸۸	کاروان سرای شاه عباسی آهوان

مقدمه

کشور عزیزمان ایران در دنیا از نظر جغرافیایی و موقعیت طبیعی استثنا است. سه استان شمالی گیلان، مازندران و گلستان و چهار استان جنوبی کشورمان خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان ساحلی و در کنار دریا هستند با داشتن بنادر زیبا و تجاری. ما دارای بزرگ ترین بنادر خاورمیانه هستیم. در آن واحد چهار فصل را داریم و در زمستان که بعضی از استان های غربی سرمايشان زیر یخ فر است، استان جنوبی گرمسیری هوای معتدل بالای صفر دارند.

گردشگری دریایی یکی از راه های بسیار مناسب برای جذب توریست و درآمدزایی و اشتغالزایی و حتی ترویج و آبادانی استان ها باید بیشتر به آن اهمیت بدهیم. من از نزدیک گردشگری یونان را دیده ام، یونان کشور است، در منبع اصلی درآمدش از گردشگران به خصوص توریست های دریایی است که با کشتی آنها به جزایر نزدیک آتن پایتخت شان میروند. دولت برای ترویج و توسعه گردشگری دریایی باید بحث خاصه صل و سرمایه گذاران را تشویق به این کار کند.

بدون شک ایران را می توان یکی از خوش آب و هوا ترین کشورهای دنیا دانست که چهار فصل بودنش اصلی ترین دلیل آن است. به هر کجای این کشور که سفر کنید، بسته به منطقه ای که در آن هستید، به مناطق بارانی، معتدل، سرد و یا گرم و خشک بر می خورید. زیباترین جلوه های طبیعی و زیبای ایران، آثار باستانی، جنگل ها، کویرها، دشت ها، کوه ها، دریاها، دریاچه ها، تالاب ها، روستاها، ییلاق ها، در فصل های بهار و تابستان در مناطق یون آب و هوا و سرسبز است.

یکی از منابعی که به صورت عمده در عصر کنونی می تواند درآمدهای قابل توجهی را رقم زده و با بالا بردن تولید ناخالص ملی، در نهایت درآمد ملی را در صحنه بین المللی افزایش دهد، صنعت گردشگری و به خصوص اکوتوریسم است. در واقع اکوتوریسم یا گردشگری در طبیعت، از گونه های مهم گردشگری است که بیشترین سازگاری را با توسعه دارد. در حال حاضر اغلب کشورهای جهان در رقابتی تنگاتنگ و نزدیک، در پی بهره گیری از توانمندی های کشور خود هستند تا بتوانند سهم بیشتری از درآمد ناشی از صنعت گردشگری را به خود اختصاص دهند و با ساده ترین شکل ممکن به اشغال زایی پردازند. کشور ما با برخورداری از انواع مختلف جاذبه های

گردشگری، تا کنون به معنای اخص نتوانسته از این مزیت به خوبی استفاده کند. با وجودی که مناطق طبیعی کشورمان می‌تواند یکی از جاذبه‌های ارزشمند برای جذب گردشگران داخلی و خارجی به شمار آید.

برنامه ریزی و طراحی پایدار اکوتوریسم

گردشگری دارای اشکال مختلف و انواع گوناگونی است که بسته به شرایط محیطی، متفاوت است. اکوتوریسم رویکرد جدید گردشگری در طبیعت است که در سال‌های اخیر مطرح شده است. این گونه از گردشگری در قرن بیست و یکم از چنان اهمیتی برخوردار است که سازمان ملل متحد قرن حاضر را قرن اکوتوریسم نامیده است. در واقع اکوتوریسم گرایش تازه در صنعت گردشگری است. محدوده طبیعی، چشم‌اندازها، و مناظر زیبای طبیعت، کانونهای اصلی و جاذبه‌های گردشگری پذیر این نوع از گردشگری است.

اکوتوریست‌ها که با انگیزه‌های خاص، به نواحی طبیعی و بکر کره زمین مسافرت می‌کنند تجارب سودمندی به دست خواهند آورد. آنان با آشنایی با فرهنگ، زیست محیطی و طبیعت هر منطقه و کشور آشنا شده و به دوستان و دوستان خود می‌پسوندند. اکوتوریسم معمولاً دارای یک مفهوم و محتوای فرهنگی و محلی با اهمیت است. انسان را به جامعه باز می‌گرداند و احساس تعهد به منظور حفاظت از منابع طبیعی و فرهنگ سنتی را در انسان بر می‌انگیزد. سازمان جهانی گردشگری پیش‌بینی نموده است در سال ۲۰۲۰ به بعد بالغ بر ۱۰۰ میلیون گردشگر را طبیعت گردان تشکیل خواهند داد. گردشگری پایدار و بیوگردشگری اثرهای متنوعی هستند که برای گردشگران طبیعت یا اکوتوریسم به کار برده می‌شوند.

مفاهیم، تعاریف و مصادیق اکوتوریسم

اکوتوریسم به انگلیسی Ecological Tourism است که در ادبیات فارسی اکوتوریسم نام گرفته و گرایشی نو و پدیده‌ای نسبتاً تازه در صنعت گردشگری است که بخشی از این صنعت را تشکیل می‌دهد. این گونه از گردشگری فعالیت‌های فراغتی انسان را بیشتر در طبیعت امکان‌پذیر می‌سازد و مبتنی بر مسافرت‌های هدفمند همراه با دیدار و برداشت‌های فرهنگی و معنوی از جاذبه‌های طبیعی و لذت جویی از پدیده‌های گوناگون آن است. اکوتوریسم دامنه گسترده‌ای از

گزینه‌های ویژه دارد که از بازدید علمی تا یک بازدید اتفاقی در یک منطقه طبیعی به عنوان فعالیت آخر هفته یا بخش جنبی از یک مسافرت بلند مدت را شامل می‌شود.

چشم‌اندازها و مناظر طبیعی مانند سواحل دریاها، دریاچه‌ها، تالاب‌ها، جزایر، بیشه‌زارها و مکان‌های سرسبز و خرم، گیاهان وحشی، جنگل‌ها و پارک‌های ملی، نواحی گردشگاهی، مناطق کوهستانی و ییلاقی، امکانات بالقوه ورزش، تفریحی مانند غارپیمایی، کوه‌نوردی، کوه‌پیمایی، کاوش‌های زمین‌شناسی، پیاده‌روی در طبیعت، غواصی و موج‌سواری، شنا، اسکی روی آب، قایق‌رانی، ماهیگیری و استفاده از خوراک‌های دریایی، شکار تفریحی، مکان‌های آب‌درمانی مانند چشمه‌های آب معدنی و حتی مناطق بیابانی و کویری از کانون‌ها و جاذبه‌های گردشگری پذیر این نوع گردشگری است.

هر چند که در خصوص تعریف و نامگذاری واحد برای اکوتوریسم هنوز نیز مشکلاتی وجود دارد، اما تعریفی جامع برای اکوتوریسم باید از جنبه‌های سه‌گانه علمی، اجتماعی، و اقتصادی بر محورهای اساسی زیر تاکید داشته باشد.

الف) علمی

شناخت درست و مورد توجه قراردادن ظرفیت طبیعی اکوسیستم‌ها به منظور تضمین هر چه بهتر حفاظت، بازسازی و تولید بهینه پایدار آنها.

حفاظت از میراث طبیعی، فرهنگی و مذهبی در عرصه‌های گردشگری

با ارزش نمودن میراث از طریق اطلاع‌رسانی، فرهنگ‌سازی و آموزش دایمی به مردم، جوامع محلی و نیز به گردشگران.

ب) اجتماعی

شناخت و احترام به نقش بسیار پر اهمیت مردم و جوامع محلی و مشارکت دادن آنان در تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و اجرایی پروژه‌ها.

احترام به ساختارهای اجتماعی، فرهنگی، سنتی، آداب و رسوم و روش زندگی مردم و جوامع محلی.